

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΑΒΒΑΤΟ 24 ΜΑΪΟΥ 2008
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ**

- A.** Βασικά γνωρίσματα της ποίησης του Καβάφη είναι η συμβολική χρήση ιστορικών προσώπων, ο ρεαλισμός, και οι λόγιοι γλωσσικοί τύποι.
- Ο Καισαρίωνας συμβολίζει όλα τα πρόσωπα που η ιστορία τα παραμερίζει και τα αδικεί αφιερώνοντας λίγες γραμμές. Επιλέγει ένα πρόσωπο που η ιστορία αγνόησε και έτσι πλάθει τη μορφή του ποιητικά, σύμφωνα με τις αισθητικές του προτιμήσεις χωρίς τις δεσμεύσεις της ιστορίας και της πραγματικότητας. Συμβολικά χρησιμοποιείται και η αναφορά «σε Βερενίκες και Κλεοπάτρες» στιχ. 10 και το «Πολυκαισαρίη» στιχ. 30.
- Ο ρεαλισμός ανιχνεύεται τόσο στους πρώτους στίχους της 1^{ης} στροφής όπου χωρίς κανένα ενδοιασμό ο ποιητής μας λέει ότι σκοπός της ανάγνωσής του ήταν όχι μόνο να αποκτήσει γνώσεις για την εποχή αλλά και να καλύψει την αργοσχολία (την ώρα να περάσω) όσο και στη δεύτερη στροφή όπου ρητά και χωρίς περιττολογίες μας αποκαλύπτει την τεχνική της έμπνευσης του. (θ' άφηνε το βιβλίο).
- Οι λόγιοι τύποι κραταιοί, αγαθοεργοί, σοφοί και επιχειρήσεις απηχούν την ειρωνική διάθεση του Καβάφη απέναντι στις αυλοκολακείες και την ιστορία που στερεότυπα και υπερβολικά υμνεί αδιάκριτα όλους.
- B1.** Μελετώντας το ποίημα του Καισαρίωνα στο σύνολό του και αποκωδικοποιώντας τα σημεία στα οποία ο ποιητής άμεσα ή έμμεσα μας αποκαλύπτει τον τρόπο της ποιητικής του λειτουργίας, μπορούμε να καταλήξουμε σε ορισμένα συμπεράσματα ως προς τα στάδια της ποιητικής δημιουργίας, ως προς τον τρόπο και τη διαδικασία της σύνθεσης ενός καβαφικού ποιήματος.
- Η ιστορία με τα κενά της σχετικά με το πρόσωπο του Καισαρίωνα λειτουργεί ενεργητικά για τον ποιητή που δίνει το ερέθισμα, που αυτός το αξιοποιεί ποιητικά, έχοντας επιλέξει τη δυνατότητα να αφήσει ελεύθερη την φαντασία του και να πλάσει μια ποιητική μορφή σύμφωνα με τις αισθητικές του προτιμήσεις και χωρίς τους περιορισμούς της ιστορίας και της πραγματικότητας.
- Η πρώτη στροφή αναφέρεται στις απαρχές της έμπνευσης και ύστερα στη στάση του ποιητή απέναντι στην παράδοση, στο ρόλο του και στην σύνθεση την ίδια. Συνεπώς το ποίημα εξιστορεί την τη δημιουργία του κάνοντας αναφορά στα στοιχεία που το συνθέτουν. Συγκεκριμένα ο ποιητής:
- Επιλέγει από την ιστορία ένα πρόσωπο που δεν προβλήθηκε όσο θα του άξιζε ή που η ιστορική του παρουσία θα μπορούσε να του δώσει αφορμές για στοχαστικές προεκτάσεις.
- Προσπαθεί να φανταστεί τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της μορφής του, τα επεξεργάζεται νοηματικά, τα συναρμολογεί με τη φαντασία και αισθητοποιεί το αποτέλεσμα εκφραστικά.

Με την ποιητική του φαντασία και με τη συνδρομή της ψυχογραφικής του ικανότητας ανακαλύπτει και τον εσωτερικό κόσμο του προσώπου και τον αποκαλύπτει με τον ποιητικό λόγο.

Αξιοποιεί και την παραμικρή ιστορική πληροφόρηση που ενδεχομένως θα φώτιζε καλύτερα τις αθέατες πλευρές του ιστορικού προσώπου το οποίο εντάσσει στο ιστορικό πλαίσιο της εποχής του.

B.2. Στο ποίημα εντοπίζουμε δύο διαφορετικά υφολογικά επίπεδα. Το πρώτο στίχοι 1-14 έχει ύφος αφηγηματικό, πληροφοριακό και πεζολογικό συμβαδίζοντας με το θέμα του(περιεχόμενο επιγραφών) Ο ποιητής αρχικά μας αναφέρει ότι διάβαζε μια συλλογή επιγραφών των Πτολεμαίων για να ανιχνεύσει την εποχή αλλά και να περάσει την ώρα του και στη συνέχεια μας εμπιστεύεται την ειδικότερη πηγή της έμπνευσής του, μια μικρή μνεία στον Καισαρίωνα. Μια μνεία που τον συνεπαίρνει και από αδιάφορο αναγνώστη τον καθιστά εμπνευσμένο ποιητή. Έτσι οι μνήμες ξαναγυρίζουν και αναπλάθει τη μορφή του Καισαρίωνα. Θα μπορούσαμε βέβαια να διακρίνουμε σ' αυτό και κάποιες διάσπαρτες ομοιοκαταληξίες, ακανόνιστες, όχι εύηχες ούτε πλούσιες(εποχή- συλλογή, περάσω- διαβάσω, λαμπροί – αγαθοεργοί, αυτές – θαυμαστές), μάλλον άτεχνες, ένα στοιχείο της όχι και τόσο υψηλής ποιητικής τεχνικής του πρώτου τμήματος. Όμως το άλλο τμήμα του έχει διαφορετικό υφολογικό επίπεδο στίχοι 15-30. Λυρικό, συναισθηματικό, γλαφυρό. Το λόγο παίρνει η φαντασία του ποιητή, η έμπνευση και η συγκίνηση κυριαρχούν, η τέχνη της ποίησης εξυψώνεται. Το τμήμα αυτό αυτονομείται όχι μόνο στο περιεχόμενο(στρέφεται αποκλειστικά γύρω από το πρόσωπο του Καισαρίωνα) αλλά και στην ποιητική του, γιατί κινείται σε επίπεδο υψηλής πνοής και σε ύφος ζωντανό και παραστατικό. Τα στοιχεία που συνιστούν την τεχνική του είναι τα ακόλουθα:

Η ποιητική απόστροφή : Α, να, ήρθες εσύ

Το β' γραμματικό πρόσωπο, που κάνει το λόγο άμεσο και οικείο. Μάλιστα η διαπλοκή του με το α' πρόσωπο στους στίχους 18-26 δείχνει πόσο κοντά στον ήρωά του βρίσκεται ο ποιητής

Η θεατρικότητα: στο «σκηνικό» υπάρχουν δύο πρόσωπα, έστω και αν το ένα είναι δημιούργημα της φαντασίας του άλλου και βουβό.

Οι εικόνες: η πραγματική εικόνα της μισοσκοτεινής κάμαρας με τη λάμπα (πετρελαίου)που αργοσβήνει και η εικόνα της μορφής του Καισαρίωνα, πλάσμα της φαντασίας του ποιητή, η οποία εναρμονίζεται στην πρώτη.

Με την αλλαγή αυτής της ποιητικής ατμόσφαιρας περιβάλλεται η μορφή του Καισαρίωνα με υψηλότερη έμπνευση και τέχνη, ενώ παράλληλα υποδηλώνεται και η διαφορά ανάμεσα στο πεζό περιεχόμενο της ιστορίας, που παρουσιάζει την ψυχρή αλήθεια και στο εμπνευσμένο περιεχόμενο της ποιητικής δημιουργίας, που λειτουργεί με τη γοητεία της φαντασίας. Παράλληλα, με την εναλλαγή των αφηγηματικών τρόπων το ποίημα αποκτά ποικιλία στο ύφος.

Γ. Μέσα σε συναισθηματική έξαρση και ποιητική έκσταση ο ποιητής ξεφεύγει από το συμβατικό χώρο της καθημερινότητας αλλά και της ιστορίας και φαντάζεται τη μορφή του νεαρού Καισαρίωνα. Απευθύνεται σ' αυτόν με την ποιητική αποστροφή «Α, να, ήρθες εσύ» αρχίζοντας την αισθητοποίηση της μορφής και

διδεισδύοντας στην ψυχή του. Η αόριστη γοητεία του θα αποτελέσει την αφορμή για την ποιητική δημιουργία. Οι παραλείψεις της ιστορίας διευκολύνουν το έργο της ποίησης η οποία με την τεχνική του οραματισμού αναπλάθει συνειδητά «σ' έπλασα ελεύθερα» την μορφή του Καισαρίωνα επιδιώκοντας την αποκατάσταση της ιστορικής αδικίας. Τα γνωρίσματα της ποιητικής μορφής αποδίδονται γενικά με τα επίθετα «ωραίο και αισθηματικό», το πρώτο για την μορφή και το δεύτερο για τον ψυχισμό. Επικεντρώνεται στο πρόσωπο δίνοντας μια γενική εντύπωση και με τα επίθετα ονειρώδη και συμπαθητική εμορφιά αναφέρεται στην ηδονιστική προκατάληψη ως απόγονου του αίματος των Λαγιδών. Κινείται από αγάπη, νοσταλγική συμπάθεια και αισθησιασμό αποσκοπώντας να προβάλλει την ανθρώπινη πλευρά του.

- Δ. Το ποίημα του Άθου Δημουλά με τίτλο «Καβάφης» αποτελεί ένα ποίημα για την ποίηση, όπως άλλωστε και ο Καβαφικός «Καισαρίων». Και στα δύο ο ποιητής αναφέρεται στην ποίηση και στους στόχους της αλλά και στη διαδικασία της ποιητικής δημιουργίας.

Χώρο άντλησης του ποιητικού υλικού αποτελεί η ιστορία. Στο ποίημα του Καβάφη η φαντασία ως τεχνική έμπνευσης είναι αυτή που συμπληρώνει τα κενά της ιστορίας και αποκαθιστά την αδικία της στο πρόσωπο του μικρού Καισαρίωνα. Τον ίδιο ρόλο φαίνεται ότι έχει και η φαντασία κατά τον Δημουλά που προσπαθεί να αναπλάσει το παρελθόν στηριζόμενη σε μνήμες σποραδικές και ασύνδετες, όπως και στον Καισαρίωνα άλλωστε, υπάρχει «η μνεία» μικρή και ασήμαντη, επιδιώκοντας την δημιουργία ενός άρτιου συνόλου. Η αναφορά στα «ερείπια» και στα «αβέβαια γεγονότα» παραπέμπει και στις επιγραφές των Πτολεμαίων, για τις οποίες γίνεται λόγος στο «Καισαρίων».

Εξάλλου και στα δύο ποιήματα εντοπίζουμε την ανεργλητική και συνειδητή στάση του ποιητή που δεν συμπληρώνει στοιχεία ιστορικά αλλά στοιχεία συναισθηματικά, υποθετικά και υποκειμενικά. Στον Καισαρίωνα η μορφή του πλάθεται συνειδητά με την φαντασία και δημιουργείται η κατάλληλη ατμόσφαιρα αφήνοντας επίτηδες την «λάμπα να σβήσει». Ο Δημουλάς επίσης επιζητά να πλάσει τη μορφή με τάξη, προσοχή και μέτρο και να περάσει το «αίσθημα ενισχυμένο» στο έργο της ιστορίας.

Ένα εγχείρημα δύσκολο ωστόσο μέσω της δημιουργικής φαντασίας, της γεμάτης συγκίνησης ο ποιητής κατορθώνει να υπερβεί τα εμπόδια και να την αξιοποιήσει ως τεχνική έμπνευσης για την ποιητική δημιουργία.

Επιμέλεια απαντήσεων:
Σκυριανού Μαίρη – Φιλόλογος
Μέκου Νατάσα – Φιλόλογος
Φροντιστήριο Μ.Ε «ΕΠΙΛΟΓΗ» - Καλαμάτα
<http://www.epil.gr>